



Šeimos planavimo ir seksualinės sveikatos asociacija

2019 m. veiklos ataskaita

Asociacijoje dirbo 3 darbuotojai - direktorius, projektų koordinatorius ir finansininkas (dalį darbo dienos).

Asociacijos jaunimo grupėje buvo 7 nariai. Per metus Asociacijos jaunimo grupė surengė 10 susirinkimų.

Įvyko 2 susirinkimai su nevyriausybinų organizacijų tinklo „ReGina“ atstovėmis, kurta partnerystė su Lietuvos akušerių ginekologų draugija, įvyko 2 susirinkimai su LR Seimo Vystomojo bendradarbiavimo, reprodukcinės sveikatos ir teisių grupės atstovais.

Remiantis Asociacijos 2016-2022 metų strateginiu planu, vienas iš strateginių tikslų yra siekis, kad politinės partijos, Vyriausybė ir savivaldybės į strateginius dokumentus ir programas įtrauktų nuostatas dėl lytinės reprodukcinės sveikatos ir teisių bei daugiau dėmesio skirtų lyčių lygybei užtikrinti.

Bendradarbiaujant su LR Seimo Vystomojo bendradarbiavimo, reprodukcinės sveikatos ir teisių grupe 2019 m. gegužės 28 d. LR Seime įvyko grupės pirmininkės, Europos parlamentarų forumo Vykdomojo komiteto narės Dovilės Šakalienės organizuota spaudos konferencija „Reprodukcinės ir seksualinės sveikatos apsaugos iššūkiai“, skirta Tarptautinei moterų sveikatos gerinimo dienai. Spaudos konferencijoje dalyvavo ir pranešimą skaitė Europos parlamentarų forumo (EPF) sekretoriato atstovė Marina Davidašvili, Šeimos planavimo ir seksualinės sveikatos asociacijos direktorė Esmeralda Kuliešytė, Lietuvos žmogaus teisių centro atstovė Jūratė Juškaitė, Lietuvos akušerių ginekologų draugijos (LAGD) atstovė prof. Žana Bumbulienė ir Probacijos tarnybos pareigūnė Inga Molevaitė.

Po spaudos konferencijos vyko konferencija, kurioje dalyvavo apie 20 vyriausybinių ir nevyriausybinių organizacijų atstovų. Konferencijoje buvo pristatytas 2018 m. atliktas tarptautinis 46 Europos šalis apimantis tyrimas „Kontracepcijos atlasas“, taip pat išklausti medikų, nevyriausybinių organizacijų, jaunimo organizacijų atstovų pranešimai apie moterų lytinės reprodukcinės sveikatos ir teisių iššūkius, ypatingą dėmesį skiriant socialiai pažeidžiamų, skurdą patiriančių moterų bei jaunimo kontracepcijos prieinamumui, išdiskutuoti galimi problemų sprendimo būdai.

Konferencijos dalyviai parengė rezoliuciją, kurioje surašytos rekomendacijos Sveikatos apsaugos ministerijai ir Švietimo, mokslo ir sporto ministerijai. Rezoliucijoje Sveikatos apsaugos ministerijai pateiktos šios rekomendacijos:

1. parengti ir pateikti svarstymui LR Seime reprodukcinės sveikatos ir teisių įstatymo projektą;
2. sukurti Nacionalinę šeimos planavimo programą;
3. užtikrinti visapusį porų, moterų ir jaunimo konsultavimą kontracepcijos ir jos vartojimo klausimais;
4. įteisinti savanorišką sterilizaciją;
5. užtikrinti medikų tobulinimąsi kontracepcijos klausimais;
6. sukurti kontracepcijos kompensavimo mechanizmą socialinės atskirties grupių moterims, poroms;
7. rengti šviečiamąsias kampanijas apie kontracepciją, jos svarbą, siekiant išvengti aborto, eliminuoti mitus apie kontracepciją.

Švietimo, mokslo ir sporto ministerijai pateiktos šios rekomendacijos:

1. sukurti ir diegti mechanizmą lytinio ugdymo programos įgyvendinimo kontrolei užtikrinti;
2. tobulinti studentų medikų universitetines programas, siekiant pagerinti medikų žinias apie kontracepciją, jos vartojimą.

Spaudos konferencijos ir konferencijos transliacijų nuorodos:

<http://tiny.cc/0upi7y>

<http://tiny.cc/jwpi7y>

Konferencijos rezoliucija:

<http://tiny.cc/n39v7y>

2019 m. gruodžio 2 d. Asociacija dalyvavo LR Seime vykusioje konferencijoje „Moterų žmogaus teisės Lietuvoje 2019“, kurią rengė asociacija Vilniaus Moterų namai kartu su LRS Žmogaus teisių komitetu. Konferencijos **tikslas** - skatinti valstybės institucijų ir nevyriausybinų organizacijų tarpusavio dialogą, įtvirtinant moters teises kaip visuotines ir nedalomas žmogaus teises. Konferencijoje buvo nagrinėjami smurto prieš moteris bei lyčių lygybės klausimai. Europos lyčių lygybės instituto atstovė Jolanta Reingardė savo pranešime apie 2019 m. lyčių lygybės rodiklius Europoje atskleidė, jog iš Baltijos šalių Lietuvos rodikliai yra prasčiausi – kai kurie net neigiami.

Šeimos planavimo ir seksualinės sveikatos asociacijos direktorė Esmeralda Kuliešytė savo pranešime pabrėžė, kad reprodukcinės teisės, kurias reikia įgyvendinti, yra tos pačios žmogaus teisės, įtvirtintos tarptautiniuose susitarimuose, nacionaliniuose įstatymuose ir teisės aktuose.

Konferencijos dalyviai parengė konferencijos rezoliuciją, kurioje rekomenduojama:

1. formuoti nacionalinę reprodukcinės sveikatos strategiją;
2. gerinti kontracepcijos prieinamumą, lytinį švietimą;
3. priimti reprodukcinės sveikatos įstatymą.

Konferencijos transliacijos nuoroda:

https://www.youtube.com/watch?v=QHSxY-wqCsM&ab_channel=AtvirasSeimas

Konferencijos rezoliucija:

<https://www.vmotnam.lt/wp-content/uploads/2019/12/Konferencijos-Moter%C5%B3-%C5%BEmogaus-teis%C4%97s-Lietuvoje-2019.-Rezoliucija.pdf>

Siekdama teisės į prieinamą kontracepciją įgyvendinimo Asociacija, bendradarbiaudama su moterų nevyriausybių organizacijų tinklo „ReGina“ atstovėmis, parengė kreipimąsi į valdžios institucijas dėl neblaivių nėščiųjų ir gimdyvių. Kreipimosi **tikslas** - atkreipti LR Prezidento, Sveikatos apsaugos ministerijos, Lietuvos savivaldybių asociacijos dėmesį į kontracepcijos neprieinamumo pasekmes socialiai pažeidžiamose gyventojų grupėse ir paraginti sprendimų priėmėjus diegti prieinamos kontracepcijos mechanizmą priklausomybių turinčioms moterims. Šiose grupėse esančios moterys negali įsigyti kontracepcijos priemonių, o tai lemia, kad priklausomybę alkoholiui turinčios moterys gimdo alkoholiu intoksikuotus naujagimius. Asociacija kartu su „ReGina“ atstovėmis nurodė tinkamiausią kontracepciją šioms moterims – gimdos spiralę. Kreipimesi organizacijos rekomendavo problemų sprendimo būdus:

1. LR Vyriausybei sukurti ir įgyvendinti kontracepcijos kompensavimo sistemą socialiai pažeidžiamų šeimų moterims;
2. LR Seimui svarstyti reprodukcinės sveikatos ir teisių įstatymo projektą, kuris reglamentuotų kontracepcijos ir nėštumo nutraukimo prieinamumą, savanorišką vyrų bei moterų sterilizaciją ir medikamentinį abortą.
3. Imtis informacijos apie kontracepciją sklaidos, atsakingų savivaldybės atstovų mokymo bei jų įgalinimo konsultuoti socialinės atskirties grupių moteris kontracepcijos klausimais.

Prie Asociacijos tikslų įgyvendinimo aktyviai prisidėjo jaunimas. Jaunimo grupės savanorės po advokacijos mokymų pristatė advokatavimo žinutes Seimo narei Dovilei Šakalienei. Merginos išryškino tinkamo lytinio švietimo ir kontracepcijos prieinamumo jaunuoliams svarbą. Per susitikimą savanorės pažymėjo, jog kontracepcija Lietuvos jaunimui yra per brangi ir todėl neprieinama, o tai sukelia rimtas pasekmes - neplanuotą nėštumą, taip pat ir abortą. Savanorės siūlė politikai siekti mini hormonų spiralės kompensavimo įgyvendinimo. Gydytojai ginekologai pažymi, kad hormonų gimdos spiralė yra ilgalaikė, paprasta, patogi ir efektyvi kontraceptinė priemonė, padedanti išvengti neplanuoto nėštumo. Kalbėdamos apie lytinį švietimą ir ugdymą, savanorės nurodė, kad reikalinga pertvarka organizuojant lytinį švietimą ir ugdymą mokykloje, kad su atsakingais savivaldybių darbuotojais, mokyklų vadovais būtina aptarti, kokį lytinio švietimo ir ugdymo modelį jie rinktųsi: kad šviestų mokytojas, pakviestas medikas, visuomenės sveikatos biuro atstovas ar specialistas iš tuo užsiimančios nevyriausybinės organizacijos.

Vienas iš Asociacijos uždavinių - ugdyti teigiamą visuomenės požiūrį į lytinę reprodukcinę sveikatą ir teises.

Siekdami šviesti visuomenę apie žmogaus reprodukcinę teisę, jauni savanoriai skleidė informaciją Asociacijos Facebook, sukūrė trumpą filmuką „Moterys apie reprodukcinę pasirinkimą“. Filmuko **tikslas** - paaiškinti, kodėl moters reprodukcinę teisę apsauga yra tokia svarbi. Kurdamas filmuką, asociacijos jaunimas uždavė klausimus Seimo narei A. Armonaitei, Lygių galimybių kontrolieri A. Skardžiuvienei, Lenkijos Moterų ir šeimos planavimo federacijos vadovei K. Kacpurai bei Asociacijos direktorei E. Kuliešytei. Šios moterys kalbėjo apie svarbius visuomenei reprodukcinę sveikatos klausimus, opias problemas: kaip įgyvendinti reprodukcinę moterų teises, sumažinti abortų skaičių, kodėl reikia ginti moterų reprodukcinę teisę.

Nuoroda į filmuką:

https://www.youtube.com/watch?v=hR3YM6U01bE&ab_channel=SeimosPlanavimoAsoc

Kitas Asociacijos uždavinys - gerinti jaunimo žinias apie lytinę reprodukcinę sveikatą ir teises, suteikiant jiems išsamų, mokslu grįstą lytinį švietimą.

Siekdama pagerinti visuomenės, jaunimo žinias apie kontracepciją, paraginti jaunimą naudotis kontracepcija, kovo mėnesį Asociacija savo *Facebook* paskyroje transliavo internetinį seminarą –

vebinarą apie kontracepcijos priemones jaunoms merginoms. Seminarą vedė Vilniaus Universiteto ligoninės Santaros klinikų gydytojas akušeris ginekologas dr. Vytautas Klimas, kuris pristatė tinkamiausias kontracepcijos priemones jaunoms merginoms – hormonų spiralelę, hormonų pleistrą, geriamas hormonų kontraceptines tabletes bei hormonų implantą – paneigė pagrindinius mitus apie hormonų kontracepciją ir atsakė į jaunimui aktualius klausimus.

Nėštumas jauname amžiuje gali turėti skausmingų pasekmių, todėl kontracepcijos priemonių naudojimas per lytinius santykius yra labai svarbus. PSO teigimu, paauglių nėštumas ir gimdymo komplikacijos yra viena pagrindinių 15-19 metų amžiaus merginų mirties priežasčių.

Gydytojas pažymėjo, kad hormonų spiralelė specialistų laikoma efektyviausia ir finansiškai labiausiai prieinama jaunimui. Ji turėtų būti kompensuojama jaunoms merginoms.

Nuoroda į vebinara:

<https://www.facebook.com/366903170533/videos/1980075382298693>

Siekdama padėti mokytojams įgyvendinti lytinį ugdymą mokykloje Asociacija sukūrė lytinio ugdymo vadovą, skirtą 9-12 klasių mokytojams. Lytinio ugdymo vadovas padėtų mokytojams tinkamai pasirengti lytinio švietimo užsiėmimams. Asociacijos parengtame vadove dėstoma apie biologinę ir socialinę lytį, lytinę tapatybę, lyčių stereotipus, akcentuojama lyčių lygybės svarba. Vadove yra pristatomos kelios reprodukcinės sveikatos temos įskaitant nėštumo nutraukimą, lytiškai plintančių infekcijų prevenciją. Aptariamos lytinės reprodukcinės žmogaus teisės, lytinė prievarta, smurtas, prostitutija ir pornografija. Asociacija taip pat pateikė užduotis, kurios padėtų įvertinti, kaip mokiniai įsisavino informaciją.

Keturios Asociacijos jaunimo grupės savanorės, praėjusios mokymus ir pasirengusios lytiniam švietimui iš 7 svarbiausių lytinės reprodukcinės sveikatos temų, prisidėjo prie moksleivių švietimo – birželio mėnesį jos pravedė lytiškumo ugdymo užsiėmimus Vilniaus „Laisvės“ gimnazijoje.

Vykdydama internetinę anoniminę jaunimo apklausą, Asociacija siekė išsiaiškinti jaunimo iki 25 metų žinias apie lytiškai plintančias infekcijas (LPI). Apklausos rezultatai parodė, kad iš 201 respondento 41 proc. nežinojo, jog LPI neįmanoma užsikrėsti tualete, viešose pirtyse, baseinuose ar voniose. 21 proc. apklaustųjų manė, kad LPI gali būti perduodamos tik per vaginalinius lytinius santykius. 12 proc. apklaustųjų manė, jog užsikrėtę lytiškai plintančia infekcija, būtinai jaus kokius

nors infekcijos simptomus. Tik 48 proc. respondentų nurodė, kad mokykloje jiems buvo pateikta informacija apie lytiškai plintančias infekcijas. Apklausa parodė, kad jaunimas iki 25 metų buvo nepakankamai informuotas apie LPI, jų žinios paviršutiniškos, nesuformuotos teisingos nuostatos apie lytiškai plintančias infekcijas.

Viena iš jaunų savanorių 2019 m. kovą dalyvavo Tarptautinės planuotos tėvystės federacijos (angl. International Planned Parenthood Federation, IPPF) jaunimo tinklo YSAFE (Youth Sexual Awareness For Europe) metiniame susitikime Briuselyje. Įvairių šalių jaunimas dalinosi veiklos informacija, atkreipdami Europos valstybių asociacijų jaunimo grupių atstovų dėmesį į reprodukcinę teisių įgyvendinimo svarbą, smurto prieš moteris eliminavimą ir lyčių lygybę.

IPPF prašymu Asociacija 2019 m. pradėjo vertinti lyčių lygybės aspektus Lietuvoje, projektą baigė 2020 m.

2019 m. Asociacija prisidėjo prie Lietuvos **Prezidento rinkimų** – agitavo visuomenę rinkti

žmogaus teises ginantį prezidentą Vytenį Povilą Andriukaitį. Prieš rinkimus kandidatai į prezidentus dalyvavo diskusijose, atsakinėjo į rinkėjų ir žurnalistų klausimus, tarp kurių buvo ir šie klausimai – teiginiai:

- a) tos pačios lyties asmenų poros turi turėti tokias pat teises tuoktis kaip ir heteroseksualios poros;
- b) moteris turi turėti teisę laisvai apsispręsti dėl aborto.

Kad su šiais dviem teiginiais *Visiškai sutinka*, nurodė tik kandidatas į prezidentus Vytenis Povilas Andriukaitis, taip parodydamas, kad supranta ir gina žmogaus teises, tarp jų ir reprodukcinę.

Asociacija paskleidė šią žinią nevyriausybinėms, vyriausybinėms organizacijoms ir agitavo visuomenę balsuoti už šį kandidatą.



Saltoniškių g. 58,
Vilnius, LT- 08105
El.p.: lithfpa@tavogyvenimas.lt
Facebook: Šeimos planavimo ir seksualinės sveikatos asociacija

